

TARNÓWI

HÍREK

Rok II Meghívjuk Önöket Tarnów város hivatalos honlapjára www.tarnow.pl Nr 2

Tarnów Magyarország fővárosa

1528 áprilisától szeptemberéig Tarnówban szállásolt az akkori magyar király, Zápolya János (Szapolyai) és egész Európa szeme a Sz. Márton hegyre és a Jan Tarnowski hetmannál szórakozó kivételes vendégre irányult.

Érme Zápolya János arcképével

Közép-Európában ekkor három hatalmas birodalom uralkodott, a Jagellók, a Habsburgok és az Ottomán Birodalom, e három birodalmi övezet hatásaitól függött Magyarország, Szt. István koronaöröksége. A Habsburg hatalomtól való félelem miatt még Franciaországot és a pápát is provokálták, hogy azok fontosabb szerepet töltsenek be ebben a régióban. Ebben az egész császári és mágnási érdek- és család megosztottságú labirintusban találta magát Tarnów. A XVI. század vége felé láthatóan körvonalazódott a nemesség osztálya, a kis és közepesek a magyar mágnásokkal szembeni megerősödése. A következő választások biztosították az újabbnál újabb politikai jogokat. Ezidőben alakult meg a formális nemesi párt, amely politikai harcának célja a mágnásokkal történő kiegyenlítőzés volt, de főleg akkor vált igen jelentőssé, amikor ennek Zápolya János állt az élére.

A Zápolyai családnak nagyon ambiciózus politikai terveik voltak. Egyesülni akart a királyi családdal, hogy a jövőben az egyik utódját a királyi trónra juttassa, de amikor ellenállásba ütköztek, a közép-nemesség élére álltak. Céljaikat az ő segítségével és támogatásával szerették volna elérni. A magyarországi trónon akkoriban a cseh király, II. Jagelló László ült.

1505-ben a nemesség fegyveres felkeléssel és új hatalom hirdetésével fenyegette a királyt, amennyiben folytatná a Miksa királlyal kötött szerződésben foglaltaknak a teljesítését. II. Ulászló a helyzetet nyugtatandó, beleegyezett Zápolyi leánytestvérének, Barbarának a lengyel királyfi val, Zsigmonddal megkötendő házasságába, de így is a békeszerződés felmondására és a Habsburgok elleni újabb háború megkezdésére kényszerítették, amelynek célja az volt, hogy véglegesen megszüntessék a magyar koronára való jelentkezésüket. A háború új béke aláírásával fejeződött be, ami megerősítette Miksa minden jogát, sőt, még tovább bővítette azokat. Eközben a királynak fia született, akit már kétévesen királlyá koronáztak, hogy végső csapást mérjenek Zápolyi terveire. Ő közben feleségül vette I. Öreg Zsigmond és Bona lányát, Barbarát.

Jan Tarnowski hetman

Az egyre erősödő belső ellentétek, gazdasági-társadalmi konfliktusok (pl. az 1514. évi parasztfelkelés) meggyengítették az országot a törökországi háború perspektívájában. A pogányok elleni háborúra való felhívásra felszólító pápai bulla kiadása után sikerült összehozni egy közel 80 000-es sereget, amely főleg a szegénység miatt állt össze, és teljesen felkészületlen volt, ami teljes vereséget jelentett az 1516-os Mohácsi csatában.

Az első olasz háború 1525-ben I. Ferenc francia király súlyos vereségével fejeződött be, aki foglyul esett a Pawia alatti csatában. Franciaország Törökország hadtársa lett és 1526 májusában megkötötték a Habsburgok elleni cognaci ligát. Erre az oldalra álltak VII. Klemens VII pápa, Velence és Milánó, számukra kedvező semlegességgel VIII. Henrik, majd nem sokkal utána megkezdődött a második olasz háború V. Károly császár ellen. Ebben a helyzetben Magyarország senkinek a segítségére nem számíthatott és az egyetlen megoldás e pillanathban csak a törökökkel szembeni békeszerződés aláírása volt.

Így 1526-ban Tokajban a nemesi párt, miután az idegen uralkodókra fogták a súlyos vereséget, királlyá kiáltották ki Zápolyait (novemberben koronázták). Eközben összehívtak egy országgyűlést Pozsonyban, és az 1515. évi bécsi egyezmény alapján királlyá választották Habsburg Ferdinándot, akit korábban már cseh királlyá koronáztak. Így kezdődött meg a következő polgárháború.

Zápolya az ország nagyobbik részében uralkodott, és a még meg nem koronázott német királyt csak néhány nyugati bizottság támogatta. Ferdinánd azonban nem mondott le a trónról 1527-ben belépett Magyarországra egy hatalmas sereggel, megverte Zápolya hadseregét (1527.IX.25 Tokajban) és Nándorfehérvárott (Belgrádban) királlyá koronáztatta magát. Ily módon Magyarország egyszerre két királlyal rendelkezett: János (1526 -1540) és I. Ferdinánd (1526-1564). Zápolya először Erdélyben talált menedéket.

A mediációt I. Öreg Zsigmond lengyel király kezdte, az olomuci összejöveten (1527. július), de sikertelenül járt. Említést érdemel, hogy mindkét választottnak Jagelló családból származó felesége volt.

Zápolya titkos merénylettől félve Lengyelországba menekült. Kezdetben Krosno mellett, Marcin Kamieniecki odrzykoński várában talált menedéket, majd végül elfogadta Jan Tarnowski hetman meghívását. Az öt hónapos tarnówi tartózkodása alatt el szeretne volna érni a korona visszaszerzését a lengyel uraknál, valamint a franciáknál és a pápánál is. Ezzel egy időben Jerzy Martinuzzi a Czêstochowai Pálosok rendjeinek a megalapítója tovább agitált az ügyében Magyarországon. Végül Jarosław Łaski, a sieradzi megyeelnök segítségével megkezdte a tárgyalásokat Szulejmán török szultánnal. Miután megkötötte vele a szerződést, szeptember végén, az általa összeszedett hadsereggel elindult Magyarországra, ahol 1528.X.25-én Sárospatakon győzelemre vezette seregét Ferdinánd ellen.

Az itt tartózkodása alatt Tarnowski hetman a vendége szolgálatába állította az egész várat és Tarnów városát, amiért természetesen erős megszigorítást kapott Ferdinánd királytól. Az 1528. július 25-i dátummal Sandomierzből megküldött válaszában azt mondta, hogy a barátság szent kötelei nem engedik meg számára a baráti vendéglátás visszautasítását. Azt is írta, hogy Zápolyának ő egyszerűen csak menedéket adott.

Zápolya János király bőségesen meghálálta a tarnówiaknak a vendégszeretetet. A társas templomban egy gyönyörű oltárt állíttatott, amely sajnós nem élte meg a mai napot. Ezenkívül a hetmannak ajándékozott egy aranypajzsot és egy buzogányt, amelynek értékét Wolfgang Bethlen 40.000 magyar vörös zlotyra saccolta. A városlakóknak kiváltságot adott, ahol olvas többek között Jan élettörténetéről, sorsának szomorúságairól, azokról a szerencsétlenségekről, amelyet a tokaji háború alatt élt át, a tarnówi nép barátságos fogadtatásáról, hogyan próbálták meg a polgárok kedvessé tenni a küldetését.

És végül olyan jogot adott a városnak, amit tricesima-nak hívtak és évente 500 magyar zloty kereskedelmi vámot biztosított, amit eddig a tarnówi polgárok fizettek Kossában (Košice) és más magyar vámkamrákban.

Zápolya győzedelmes menetelését csak Bécsben megállították meg, 1538-ban. Zápolya és Ferdinánd Váradon írták alá a titkos megegyezést, amelyben két részre osztották az országot az ország dél-nyugati részén a Habsburg király, míg az észak-keleti részen Zápolya uralkodott.

A megegyezés szintén tartalmazta, hogy a magyar férfi utód nélkül halna meg, Ferdinánd ülhetne a trónra. Nem sokkal később azonban Zápolya tényleg meghalt, de hagyott maga után utódot, halála előtt néhány hónappal született meg fia, János Zsigmond.

A generális hazatérése

Tarnów csodálatosan fogadta hős fiát. 1929. június 30. valódi ünnep volt az egész Tarnów számára. Különösen imponálóak voltak a feldíszített peronok, az utcák, épületek, a lógó zöld virágfüzerek, a három ország színében ragyogó vállszalagok, a piros-fehér zászlók, az egyenruhás vasutasok, lövészek, cserkészek alakulata.

Bem József Zakariás 1850. december 10-én halt meg külföldön Aleppóban, a török birodalomhoz tartozó szíriai városban. Temetése Dzebel-el-Isam (Dzebel-el-Hezam) muzulmán katonai temetőben történt.

A két világháború közötti időszakban kezdték meg a tábornak hamvainak hazahozatalát célzó előkészületeket, ami az egész társadalomban nagy visszhangot váltott ki és nemzeti kérdéssé vált. Tarnówban, a generális szülővárosában már 1926-ban megalakult a „Bem J. Generális Hamvainak Hazahozatalát Szorgalmazó Helyi Bizottság”, amelyik megkezdte a nemes cél pénzügyi alapjainak megteremtését.

1927-ben a lengyel állam kezdeményezte Bem J. generális holttestének a hazahozatalát. A Lengyel Köztársaság elnökének, Ignacy Moscicki a protektorátuma alatt megalakult az országos „Bem J. Gen. Holttestének Hazahozatalát Szorgalmazó Helyi Bizottság”, amelynek becsületbeli tagja volt többek közt József Pilsudski elnök.

Bem József gen. hamvait szállító speciális vonat ünnepélyes fogadtatása

Problémát okozott azt, hol helyezték örök nyugalomra Bem hamvait. Hirtelen nagyon népszerű lett, így több tervet dolgoztok ki erre vonatkozóan. Annak ellenére, hogy kezdettől fogva figyelembe vették Tarnów-ot, az ország más településeire is hallani lehetett javaslatokat.

Bem József tábornok hamvainak a hazahozatalával és mauzóleumban való elhelyezésével sokat nyer Tarnów is. „Vajon nem veszít-e vele sokat maga Lengyelország” elmélkedtek az újságokban. Hosszas gondolkodás után végül elhatározták, hogy a hős örök nyugalmi helyének szülővárosában, Tarnówban kéne lennie. Bem József gen. hamvainak a hazaszállítása méreteiben is egészen különleges volt. Az egész művelettel kapcsolatos protektorátumot az állam vette át. Az országos „Bem J. Gen. Holttestének Hazahozatalát Szorgalmazó Helyi Bizottság” főleg a generális hamvainak Lengyelországba történő deportációjával kapcsolatos diplomáciai jegyzetek cseréjével foglalkozott.

A Tarnówban működő Helyi Bizottság azonban a mauzóleum ügyével volt elfoglalva, ahol Bem hamvainak kellett volna nyugodnia. Hosszas tárgyalások után, mivel itt sem maradtak el a vitás kérdések, elhatározták, hogy a mauzóleumot a Strzelecki Parkban helyezik el, a régi tó nem túl nagy szigetén.

Ez a terv maga után vonta a park szerkezetének szükséges megváltoztatását is, a megfelelő környezet megalkotását a fasorok kialakításával, amely távlatot nyithatna a mauzóleum felé. E különös fontosságú építkezés tervével Adolf Szyszko-Bohuszt, a krakkói Képzőművészeti Főiskola rektorát bízták meg.

Bem J. gen. sírjának a megkeresése után, amely a Dzebel-el-Isam temetőben található, elindult Aleppóba egy speciális küldetés, amelynek Bem hamvainak Lengyelországba vezető úton kellett kísérenie. 1929. április 20-án Franciaország, Lengyelország, Magyarország és Törökország képviselőinek a jelenlétében elvégezték a holttest exhumálását. A koporsót egy speciális vasúti kocsiba helyezték, amelyet Törökország, Jugoszlávia határain keresztül Magyarország fővárosába, Budapestre szállítottak.

A magyar nemzet rendkívül ünnepélyesen fogadta a hőst, koporsóját június 27-én közszemlére bocsájtották a Nemzeti Múzeumban.

Budapestről a koporsót katonai delegáció kísérte. Minden állomáson, melyen áthaladt a vonat sorban álltak az emberek fedetlen fővel. A vasúti kocsikra virágokat szórtok. Június 29-én a kocsit Bem J. gen. hamvaival átlépte Lengyelország határát, ahol kivételes ünnepélyességgel fogadták. Az imponáló felvonuláson a Lengyelország, Magyarország és Törökország lobogóival feldíszített koporsót a Wawelre szállították, ahol több órára kiállították az árkádos udvarban, tiszteletbeli őrség mellett. A következő napon Krakkó utcáin vezetett végig az ünnepélyes gyászmenet, hogy azután 21 sortűzlövés mellett elbúcsúzzon a szülővárosába induló hőstől.

Bem József gen. hamvainak a nyugalomra helyetése a Strzelecki Parkban lévő Mauzóleumba

Tarnów csodálatosan fogadta hős fiát. 1929. június 30. valódi ünnep volt az egész Tarnów számára. Különösen imponálóan néztek ki a feldíszített peronok, az utcák, épületek, a lógó zöld virágfüzerek, a három ország színében ragyogó válszalagok, a piros-fehér zászlók, az egyenruhás vasutasok, lövészek, cserkészek sora.

Nem mindennapos pillanat volt a generális utolsó útja. A "Warszawianka" hangja mellett elindult az ágyútalp a koporsóval, különböző formázatú egyenruhásokból álló kordonokkal körülvéve, a győzedelmi kapu alatt (W. Gilbert-Studnicki terve) a Krakowska utca kijáratánál. Az ünnepélyes gyászmenet végighaladt a gyönyörűen feldíszített utcákon: a Krakowska, Walowa és a Pilsudski utcán, hogy elérje a Strzelecki parkot. Itt, a végső szakaszon a tisztek a vállukra emelve átvitték a koporsót a mauzóleumba, az újonnan ültetett gyönyörű fasor között.

A repertuárjával a hazafias nemzeti harcokra emlékeztető zenei hangok mellett (az 1812., 1830., 1848. valamint a lovasság indulóját játszották el) végső nyugalomra helyezték a Nagy Lengyel hamvait. A tüzérség tiszteletbeli sortüze volt a hőstől vett utolsó búcsú.

NÉPRAJZI MÚZEUM

Úgy a tarnówi Piac tér, mint az azt körülvevő utcák számos szép, öreg lakóházból állnak. Ilyen típusú látványosságok azonban sok városban megtalálhatóak, de Tarnów ezen kívül egy egyedülálló létesítménnyel is büszkélkedhet még, a szépen karbantartott fakastély épüle és magtár a Krakowska utcán.

Egyébként tényleg nagyon különös, hogy egy, a városi centrumhoz ilyen közel található épület ilyen állapotban meg tudott maradni. Főleg a XIII. századi magtár jelent nem kis látványosságot, mivel az épület fából készült, tehát a kőből épülteknél sokkal jobban ki van téve a környezet viszontagságainak.

A műemléki épületben jelenleg Néprajzi Múzeum található. Nagyon érdekes a benne kiállított és a Romák kultúrájával foglalkozó kiállítás, mivel egész Európában ez az egyetlen ilyen típusú állandó kiállítás.

Az oktató történelmi anyagokon kívül a múzeum kertjében találhatunk még egy máshol nem látható cigány kocsigyűjteményt. Az egyik közülük a múzeum által rendezett ünnepeken útnak indul, hogy emlékeztesse a város lakóit és az idelátogatókat a kihalt félben lévő cigány kultúráról. Időnként egyéb különösen érdekes időszakos kiállítás is megcsodálható, ami nem csak a néprajzot kedvelő vendég számára, de a világ bármely részéről idelátogató embert is magával ragadhatja.

WATEK MELLETTI NMP TEMPLOM

Úgy a tarnówi Piac tér, mint az azt körülvevő utcák számos szép, öreg lakóházból állnak. Ilyen típusú látványosságok azonban sok városban megtalálhatóak, de Tarnów ezen kívül egy egyedülálló létesítménnyel is büszkélkedhet még, a szépen karbantartott fakastély épüle és magtár a Krakowska utcán.

Egyébként tényleg nagyon különös, hogy egy, a városi centrumhoz ilyen közel található épület ilyen állapotban meg tudott maradni. Főleg a XIII. századi magtár jelent nem kis látványosságot, mivel az épület fából készült, tehát a kőből épülteknél sokkal jobban ki van téve a környezet viszontagságainak.

A műemléki épületben jelenleg Néprajzi Múzeum található. Nagyon érdekes a benne kiállított és a Romák kultúrájával foglalkozó kiállítás, mivel egész Európában ez az egyetlen ilyen típusú állandó kiállítás. Az oktató történelmi anyagokon kívül a múzeum kertjében találhatunk még egy máshol nem látható cigány kocsigyűjteményt. Az egyik közülük a múzeum által rendezett ünnepeken útnak indul, hogy emlékeztesse a város lakóit és az idelátogatókat a kihalt félben lévő cigány kultúráról. Időnként egyéb különösen érdekes időszakos kiállítás is megcsodálható, ami nem csak a néprajzot kedvelő vendég számára, de a világ bármely részéről idelátogató embert is magával ragadhatja.

VÁROSHÁZA

Mint minden városnak a szíve a piactér, addig minden piactér szívének a városházának kell lennie. Így van ez Tarnówban is, ezért kedves olvasó, amikor a városközpontban van, ne csak a bár előtti kertben töltse idejét egy üveg sör elfogyasztásával, hanem nézze meg közelebbről is ezt a nagyszerű műemléket.

A tarnówi városházát a XIV. század második felében építették mint egy egyszerű, pince nélküli épület. A későbbi bővítés jóval nagyobb látványosságot biztosított az épületnek, de sajnos a várost pusztító tűzvész és az 1768-ban az orosz katonák által történt kifosztás következtében lehanyaglott. A XIX. században felújítások sorozata azonban újra jó állapotba helyezték a városházát. Egészen újak a legutolsó változások a városháza kinézetén. 1925-29 között egy sor felújítást végeztek el rajta, mint pl. a torony megerősítése vagy az új tetővel történő befedése. Nagyon hálásak vagyunk Kukla úr kőfaragó mesternek, aki elvégezte a megsemmisült maszkok és az attikát megemlékező vázák másolatát.

Jelenleg a városházában a Kerületi Múzeum található, amely kivételesen érdekes és oktató kiállítással rendelkezik. Tarnówt meglátogatva nem szabad kihagyni a kivételesen egyedülálló szarmata portrékat vagy az üveg és porcelán-kiállítást. A militaritás szerelmeseinek biztosan felkelti a figyelmét a fegyverraktár, a történelem kedvelőinek pedig a Bem József generális történelmi és hősi tetteit megörökítő kiállítást tudjuk ajánlani

KATEDRÁLIS

Tarnów leginkább ismert műemléke a kis bazilika címet viselő katedrális. Ez az öreg templom még a XIV. század második felére is emlékszik, amikor idehelyezték Tarnów városát. Tévedett azonban az, aki azt hiszi, hogy a mai bazilika tökéletesen hasonlít a megalapítás kori bazilikára. Idővel a templom megváltozott, olyan új építészeti elemekkel gazdagodott, mint a torony vagy a káptalanterem. Némely forrás pedig azt írja, hogy eredetileg ez egy fából épített szerény templom volt, de ez nem biztos információ.

A művészettörténet szerelmeseinek óriási látványosságot jelent a templomban megtalálható síremlékek. Főleg Európa leghatalmasabb Jan Tarnowski emléke valamint az ajtó felett elhelyezett, a felesége, Barbara Tęczynska számára alkotott műemlék jelentenek kiemelkedő, megbecsülhetetlen művészi értékekkel rendelkező műalkotást. A katedrális sok egyéb más tulajdonságokkal is rendelkezik, amelyeket nem lehet egy egy ilyen rövid szövegben kipontozni. A építárium, a szobrok vagy az elegáns prezbitórium szinte felértékelhetetlen értékekkel rendelkeznek és csak a kevésbé érdeklődő turista hagyná ki az alkalmat, hogy megismerje őket. Ha valakinek pedig még itt is kevés lenne a látivaló, megnézheti továbbá a kriptákat és a nagyon gazdag kincstárat, amely különböző időszakokból származó liturgikus és világi remekműveket ajánl a látogatók számára.

TARNÓWI VÁR

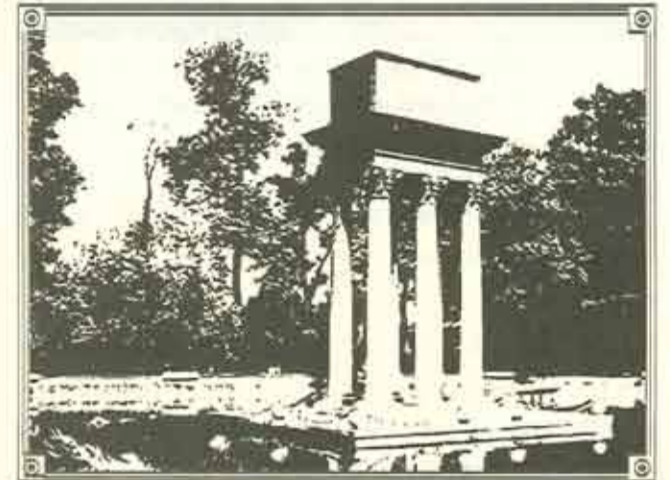

Nagyon érdekes létesítmény, a Tarnów város gazdag történelmének a tanúja a Szt. Márton hegyen álló várom. A leomlott várfalakra tekintvén nehéz elképzelni a palota egykori fénykorabeli nagyságát és szépségét, de érdemes közelebbről is megnézni ezt a hihetetlenül érdekes helyet.

A várat 1328-31 között építtette Melsztyni Spycymir szenátor az akkori Korona által igen nagyra becsült személy. Többek között Łokietek Ulászló és Nagy Kázmér tanácsadója is volt. Hatalmas várat építtetett, a közel 2000 m² területe az akkori Lengyelország legnagyobb világi monarchia székhelyévé tette. 1441-ben a magyar csapatok kifosztották és felgyújtották a várat, de ez még nem jelentette a véget, mert nem sokára csodálatos gazdája lett a nagy koronás vezér, Jan Amor Tarnowski személyiben. Az akkori időből származó bástyát és fegyvertárat a „Marcinka”-t meglátogató turisták ma is megcsodálhatják. Érdemes azonban tudni, hogy a falain belül könyvtár, fegyverraktár, de még családi múzeum, az udvarban pedig többek között sörgyár is megtalálható volt.

Amikor a Tarnowski család főága kihalt, felélénkült a potenciális örökösök közötti konfliktus. Ezzel megkezdődött a vár fénykorának a hanyatlása. A harcok alatt kifosztották a kincstárat és a könyvtárat, az épület pedig olyan hozzátartozók kezére került, akik kevésbé voltak érdekeltek az udvar fejlesztésében. 1747-ben a könnyelmű Janusz Aleksander Sanguszko herceg megengedte a bencés apácáknak a vár szétbontását, hogy épületfát szerezzenek az újonnan épülő templom számára.

Ez volt a vár fénykorának a vége. Ma a vár elemeit alapos megfigyelés után egyes lakóház ablakdeszkáin vagy a Sanguszki Kastély falain láthatjuk. De maga a rom is figyelemre méltó. A „Marcinka” csúcsról ugyanis gyönyörű kilátás nyílik a környező panorámára, rövid séta a dombon felfelé pedig tökéletes alkalmat nyújt a városi ellustulás elkerülésére.

STRZELECKI PARK ÉS
A BEM MAUZÓLEUM

Kétségtől Tarnów egyik legszebb helye a Strzelecki Park. Szinte minden napsütéses nap a Tarnówiak tömegét vonzza ide, hogy a fák árnyékában elmerüljenek kedvenc olvasmányaikban, vagy hogy fussanak egyet a parkos útvonalakon.

Ne felejtsük el azonban, hogy a park szíve a kis tóval körülvett Bem József generális mauzóleuma. Valószínűleg olvasóink tökéletesen emlékeznek arra a látványos hadműveletre, amelynek során 1929-ben idehozták a generális hamvait a szíriai Aleppóból. Ebben a műveletben olyan híres személyek vettek részt, mint József Pilsudski vagy Ignacy Moscicki köztársasági elnök, de a magyar és a török híres személyeket sem lehet kihagyni. A szarkofágos doboz hat oszlopon pihen meg, amely az alábbi műemléket a klasszikus antik épületekre emlékeztet. A felirat rajta azon három nyelven található meg, amelyek országok történelmébe olyannyira beírta magát a generális. A mauzóleumot körülvevő láncok speciálisan elmerített ágyúkból vannak öntve.

A műemlék környéke szinte ideális hely a családi sétákra. Főleg a kisgyermekedek tudják kellemesen eltölteni idejüket az úszó kacsák és hattyúk megetetésével, vagy a gazdagon felszerelt Jordanów kertbe eljátszogatva.

Meghívjuk Önöket
Tarnów város
hivatalos honlapjára

www.TARNÓWI.PL